

Oresztész

Jovan Hristić

RÁDIÓJÁTÉK

HANGOK:

Elektra
Leány
Klütaimnésztra
Aigiszthosz
Oresztész
Püladész
A vendégfogadás hangja,
katonák hangja, rabszolga
hangja, kórus

1.

Elektra: Ennek tulajdonképpen nincs is kezdete. Eltűnésed óta az idő üresen telt el. Halott idő ez, egy helyben áll, és mindig ugyanaz. Se múlt, se jövő, se jelen, csak emlékezés. Ma hét éve. Ez a szám semmit sem mond nekem. Talán el kellene mennem a sírjára, de azt sem tudom, hol van. Ott, az alatt a kő alatt nincs semmi.

Leány: Nem kellene annyit gondolnia rá, kisasszony.

Elektra: Mondtam valamit? Bocsáss meg, elfeledkeztem magamról.

Leány: Azt akartam mondani, nem volna szabad, hogy a halottaknak akkora hatalmuk legyen az élők felett. Temessétek el a halottakat, így szokták mondani, ugye? Talán egy kissé kegyetlenül hangzik ez, de... (*Fel-sóhajt.*)

Elektra: Nem, igazad van. Az embernek eléggé erősnek kell lennie, ahhoz, hogy igaza legyen.

Leány: Nem értem a kisasszonyt.

Elektra: Te kisasszonynak nevezel?

Leány: Igaz, hogy mi egyazon munkát végezzük, én mosom az edényeket, a kisasszony pedig eltörölgeti őket, de... A kisasszony néha mint-ha nem figyelne a munkára, melyet végez, és én akkor azt mondom magamnak: ime, ez az én asszonykám, akivel olyan igazságtalanul bánnak.

Elektra: Csak a mesékben beszélnek így.

Leány: De én igazán így gondolom.

Elektra: Igen, de mindennek csak akkor van értelme, ha változtatni lehet a dolgokon, s ez csak a mesékben lehetséges. Különben nem is vagyok olyan biztos benne, hogy kívánom is a változást.

Leány: Majd meglátja, hogy minden másképp lesz. Néha nézem Aigiszthoszt, amikor borotválkozás után bepúderozza az arcát, s arra gondolok: nem, ilyen útalatos emberek nem tarthatják sokáig ezt az állapotot. Az uralkodónak valamivel tiszteletet kell ébresztenie önmaga iránt, ugye?

Elektra: Semmi sem változhat meg.

Leány: A kisasszony bátyja egy nap visszajön, s mindent rendbehoz. Egy olyan szép férfit arra született, hogy király legyen. Aznap, amikor elment, azt mondtam magamnak: istenem, mondtam, istenem, milyen szép ez a férfi! Pedig még oly fiatal volt! De akkor én is fiatalabb voltam. Mondom, egy nap vissza kell jönnie.

Elektra: Attól félek, ez sem változtatna sokat.

Leány: Alaposan megbüntetné ezeket.

Elektra: Igazán mindegy, hogy mi történne velük.

Leány: Milyen élvezettel ütnék egyet arra az undok pofájára! A kisasszony nem gyűlöli őket?

Elektra: Én egy férfit és egy asszonyt látok bennük. Nézem őket, hogyan ásitoznak, hogyan esznek. Önmagától mozgó hústömegek.

Leány: I-igen.

Távolról hallatszik:

Klütaimnésztra: Elektra! (Szünet.) Elektra!

Elektra: Megyek.

Leány: Szegény lány! És a bátyja... (Felsőhajt.)

2.

Klütaimnésztra: Hogy vetetted meg ezt az ágyat? Mire gondolsz te, amikor dolgozol? Mintha elfelejtettél volna ágyat vetni amióta ide helyeztük a hálószobát.

Elektra: Itt az asztal a virággal. (Szünet.) Bocsásson meg, de tegnap azt mondta, hogy így ágyazzak.

Klütaimnésztra: De ma emígy akarom!

Elektra: Majd megigazítom.

Klütaimnésztra: De né most. Mondd, gyűlölsz te engem?

Elektra: Miért kérdezi ezt tőlem?

Klütaimnésztra: Tudni akarom.

Elektra: Nem tudom.

Klütaimnésztra: S ha megparancsolok neked valamit? S ha szídlak?

Elektra: Az mindegy.

Klütaimnésztra: Rögtön igazítsd meg ezt az ágyat!

Elektra: Igenis.

Szünet. Ágyneműsusogás.

Klütaimnésztra: Nekem kínoznom kell téged, tudd meg.

Elektra: Valószínűleg.

Klütaimnésztra: Mit akarsz ezzel mondani?

Elektra: Semmit.

Klütaimnésztra: Így sem jó.

Szünet.

Klütaimnésztra: Gyűlölnöm kell benneteket. Téged és a bátyádat. Gyűlöllek benneteket. Hússzor is megigazítanám veled ezt az ágyat. És mi van a fehérneművel?

Elektra: Kimostam.

Klütaimnésztra: Mosd ki még egyszer! Biztosan nem mostad ki jól. Különben is, te nem szoktad meg ezt a munkát. Hét év alatt mégiscsak meg kellett volna tanulnod valamit. Szeretném tudni, hogy érzi magát egy királylány, amikor, mondjuk, mos. Szóval? Mit gondolsz?

Csend.

Klütaimnésztra: Hallgatsz? Gyűlölsz?

Elektra: Nem.

Klütaimnésztra: Akarom, hogy gyűljölj! Figyelj ide: gyűljölj! Még csak egy kicsit jobban gyűljölj, hogy biztos legyek benne. Aztán csinálj, amit akarsz, menj, ahová akarsz. Elengedlek. Jó? Tegezhetsz, ha akarsz.

Elektra: Köszönöm.

Klütaimnésztra: Semmi más mondanivalód nincs?

Elektra: Jól megvettem most az ágyat?

Klütaimnésztra: Hagyd ezt most! Tudod, hogy én öltem meg a bátyádat. Gyűlöltem. Nem tudom, miért, de gyűlöltem.

Elektra: Miért kell erről beszélnie?

Klütaimnésztra: Te biztos azt várod, hogy bátyád visszatérjen.

Elektra: Nem.

Klütaimnésztra: És mit tennél, ha visszajönné?

Elektra: Nem tudom.

Klütaimnésztra: És mit tenné?

Elektra: Nem tudom.

Klütaimnésztra: Megölné bennünket. De ő nem fog visszatérni.

Elektra: (hallgat.).

Klütaimnésztra: Tudod, milyen nap van ma?
 Elektra: Tudom.
 Klütaimnésztra: Szeretted őt?
 Elektra: Vannak dolgok, amelyekről az ember csak barátaival beszél.
 Klütaimnésztra: Szóval, te még is gyűlölsz engem?
 Elektra: Mondtam már, hogy nem.
 Klütaimnésztra: Mi megölettük Oresztészt, és ő már régóta halott. Nem tudtad? Halott. Hallod, mit mondok?
 Elektra: Nem.
 Klütaimnésztra: Könnyeket látok a szemedben. Te sírsz?
 Elektra: Nem. Csak nagyon erős itt a fény.
 Klütaimnésztra: Lent pedig sötét van — ezt akartad mondani? Te ismét világos szobákban szeretnél élni?
 Elektra: A sötétség sötétség.
 Klütaimnésztra: Beszéljünk okosan. Mikor felejtetted már el őt?
 Elektra: Én emlékeimben élek.
 Klütaimnésztra: Hazaengedhetnélek. Én csak arra várok, hogy valami történjék, s hogy biztos legyek. De én mindkét oldalról biztos akarok lenni. El fogod felejtetni?
 Elektra: Az életet nem lehet elfelejtetni.
 Klütaimnésztra: Akkor legalább gyűlölj engem!
 Elektra: Mondtam már, hogy nem gyűlölöm.
 Klütaimnésztra: Egyáltalán?
 Elektra: Mondtam már.
 Klütaimnésztra: Jó. Mehetsz.
 Elektra: Igenis.

Szünet.

Klütaimnésztra: Aigiszthosz! Aigiszthosz!
 Aigiszthosz (távolról): Fürdök. (Vízcsobogás.)
 Klütaimnésztra: Hagyd abba! Rögtön gyere ide!
 Aigiszthosz: Valami fontos?
 Klütaimnésztra: Nem.
 Aigiszthosz: Akkor előbb megfürdök.

Vízcsobogás, lassan utcai zajba megy át.

3.

Oresztész: Rögtön itt a sarok mögött kell lennie a piacnak.
 Püladész: Itt van!

A zaj felerősödik. Árúsok kiáltozása.

Oresztész: Hasonlítanak-e egymásra a városok?
 Püladész: Néha. Egyszer egy városban voltam, s azt hittem, egy másikban vagyok.
 Oresztész: Mégis, ez az én szülővárosom. De hét év után az összes városok hasonlítanak egymásra. Vagy nem?
 Püladész: Majd megkérdezzük valakitől.
 Oresztész: Még ne. Tudni akarom, milyen erős az emlékezetem. Nézd csak meg azt a kutat, nincs-e oroszlánfej alakja?
 Püladész: De igen.
 Oresztész: Gyerekkoromban gyakran játszadoztam egy oroszlánfejű kút körül. De ez még semmit sem jelent, ugye?
 Püladész: Nem tudom. Attól függ.
 Oresztész: Ma pontosan hét éve, hogy utójára itt voltam. Ha egyáltalán voltam itt valaha. Csak arra a napra emlékszem, semmi másra. Mit jelent ez, Püladész?
 Püladész: Nem tudom.
 Oresztész: Nincs kedved beszélgetni?
 Püladész: Fáradt vagyok.
 Oresztész: Én is. De nem nyugodhatok addig, míg meg nem tudom, hogy ez-e a szülőváros vagy nem. Ilyen megbízhatatlan emlékezőképesség, ez rémes. Mintha minden egy szitán szűrődne át. Vagy ez mind új? De akkor mi marad meg? Van-e értelme arra emlékezni, ami már nincsen? Mi marad meg mindebből, Püladész: A piac. Az oroszlánfejes kút.
 Oresztész: Rendben van, megkérdezzük valakit, s akkor nyugodtak leszünk.

Zsivaj, árúsok kiáltozása.

Leány: Hát ez a nyaklánc, ez meny nyibe kerül?
 Oresztész: Ugye, kislány, hogy hívják ezt a várost?
 Leány: Nézd csak a szemtelenjét!
 Oresztész: Csak azt kérdeztem, hogy hívják ezt a várost.
 Leány: Hát kislány vagyok én magának?
 Oresztész: Csak úgy mondtam.
 Leány: Ez Argosz, nem tudja?
 Oresztész: Biztos vagy benne?
 Leány: Hát itt élek már huszonkét éve!
 Oresztész: És sohasem mentél el innen?

Leány: Soha! És maga? Maga előszőr van itt?

Oresztész: Nem vagyok benne egész biztos, hogy előszőr-e.

Leány: Ez furcsa lehet.

Oresztész: Eléggé. Szóval, ez valóban Argosz. Hát az ott, az a palota?

Leány: Az a fehér? Igen. Én ott dolgozok.

Oresztész: Ki uralkodik most?

Leány: Hát valaki, akit Aigiszthosznak hívnak.

Oresztész: Aigiszthosz?

Leány: Ismeri?

Oresztész: Hagyjuk ezt! Klütaimnésztra mit csinál?

Leány: Ő is uralkodik. Ismeri őket?

A zsvíj hirtelen elhalkul.

Katonák hangja: Utat! Utat! A király és a királynő jön! Utat! Halottátok? Gyerünk innen, félre az útból!

Oresztész: Kinek mondtad ezt?

Katona: Neked! Tán süket vagy?

Leány: Ő idegen. Gyerünk innen gyorsan!

Oresztész: Várj, én...

Leány: Hallgasson! Jöjjön innen! Elvezetem egy csöndes utcába.

Oresztész: Hogy utat engedjünk nekik. Nekik!

Leány: Most ők a király és a királynő.

Oresztész: Igazad van. Püladész, gyerünk! Menjünk szállást keresni éjszakára. Köszönöm, kislány.

Ismét hallatszik az utca zaja, aztán csend.

4.

Leány: És akkor megkérdezte, hogy most ki uralkodik a városban.

Elektra: Te mit feleltél?

Leány: Azt mondtam neki: „Hát valaki, akit Aigiszthosznak hívnak”.

Épp így mondtam. „És a felesége” — mondtam. „Klütaimnésztra?” — kérdezte. Nem is kérdezte, hanem maga mondta: „Klütaimnésztra mit csinál?” S amikor megkérdeztem, volt-e Argoszban azelőtt, azt felelte, hogy nem biztos benne.

Elektra: És miért bánt ez ennyire téged?

Leány: Azt mondta nekem: „Kislány”, és ez feldühösített. Én mégsem látzom kislánynak, ugye?

Elektra: Nem, nem látszol annak.

Leány: De ő sem sokkal idősebb. És olyan szép!

Elektra: Igazán?

Leány: Ő a legszebb férfi a világon!

Bocsásson meg, a legszebb férfi a világon — a kisasszony bátyja. De ez biztosan a második legszebb férfi a világon. Legalább még egyszer szeretnék találkozni vele! Akkor tudnám, mit mondjak neki.

Elektra: Mit?

Leány: Hát azt, hogy szép.

Elektra: Talán még találkozol vele.

Leány: Nem hiszem. Úgy látszik, hogy csak átutazóban van.

Elektra: Hátha!

Leány: Nem, nem hiszem. Túlságosan szép lenne.

Elektra: Talán mégis...

Leány: Minél többet gondolok rá, annál inkább... Mit gondol, kisasszony, hasonlíthat-e két férfi egymásra, mint tojás a tojásra?

Elektra: Ha ikrek...

Leány: De ha még csak nem is rokonok? Ha még csak nem is ismerik egymást?

Elektra: Nem tudom.

Klütaimnésztra (távolról): Elektra! Elektra!

Elektra: Megyek!

Leány: Átkozott nő! Meg kell őt találnom!

5.

Vendégfogadós: Remélem, ezek a szobák megfelelnek önöknek. A fürdő itt van, átellenben. Megnéznék?

Oresztész: Köszönöm.

Vendégfogadós: Szabad kérdezni, meddig szándékoznak városunkban maradni?

Oresztész: Néhány napig. Talán még tovább is.

Vendégfogadós: Engedelmiükkel, elmennék.

Oresztész: Elmehet. (Szünet.) Ime, Püladész, itt vagyunk.

Püladész: Most biztos vagy benne, hogy ez a szülővárosod?

Oresztész: Biztos. Furcsa, hogy ez az ember, akivel beszélünk, mindent jobban megjegyzett magának, mint én. Én csak arra emlékszem, hogy holtan láttam apámat, és azok ott álltak a palota előtt. Aztán semmi másra nem emlékszem.

- Püladész: Ez érthető. És te most azt gondolod, hogy...
- Oresztész: Igen.
- Püladész: Mindjárt?
- Oresztész: Hajnalban.
- Püladész: De hogy jutsz be a palotába? Annak alapján, ami reggel történt velünk, megállapítottam, hogy nagyon jól őrzik őket.
- Oresztész: Én Oresztész vagyok, Agamemnón fia. Ki meri utamat állni?
- Püladész: Az ő.
- Oresztész: Mindegy. Nekem a főbejáraton kell bejutnom.
- Püladész: Legalábbis így gondolod.
- Oresztész: Mit akarsz evvel mondani?
- Püladész: Meg akartalak kérdezni, hogy érzi magát az az ember, aki bosszúból ölni akar.
- Oresztész: Mint egy egér az egérfogóban. Valamit tenned kell, mégpedig rögtön. Ki kell tervezned, hogyan teszed meg, mégpedig gyorsan. És tervednek sikerülnie kell.
- Püladész: Arra gondoltam, hogy érezheted magad, mielőtt megölsz két embert.
- Oresztész: Ez igazságos büntetés lesz.
- Püladész: Mondjuk, hogy úgy van.
- Oresztész: Mire gondolsz?
- Püladész: Te mégiscsak gyilkolni fogsz. Akár igazságosan, akár nem.
- Oresztész: Igazságosan. Én csak végrehajtom az ítéletet.
- Püladész: Változtat ez valamit a dolgon?
- Oresztész: Miben?
- Püladész: Hísz ölni fogsz!
- Oresztész: Ők is gyilkoltak. Ez a büntetésük. Megérdemelt büntetésük.
- Püladész: Mondjuk, hogy igazad van.
- Oresztész: Mire gondolsz?
- Püladész: Arra, hogy ölni fogsz. Akár igazságosan, akár nem.
- Oresztész: Hát inkább hagyjam őket élni?
- Püladész: Nem erre gondoltam. Hanem arra, hogy mennyire igazol téged ez az igazságosság.
- Oresztész: Azt gondolod, hogy nem teszem jól, amit teszek? Ostobaság. Meg kell tennem.
- Püladész: Igen. Ha már egyszer elhatározod magad ilyesmire, akkor nincs értelme kételkedni, hogy az jó vagy nem jó. Magad mondod, hogy meg kell tenned.
- Oresztész: Feltétlenül meg kell tennem.
- Püladész: És biztos vagy abban, hogy mi a jó?
- Oresztész: Hallgass meg, Püladész! Én tudom, mit teszek. Végeredményben ez az én dolgom.
- Püladész: Bocssás meg.
- Oresztész: Jó, de mondd meg, mire gondoltál! Még mindig barátok vagyunk?
- Püladész: Ha te is úgy akarsz — még mindig.
- Oresztész: Mit akartál mondani?
- Püladész: Ha valakit megölünk, akkor megölünk valakit. Ha te megölöd őket, kérdem én, mennyivel lesz kevésbé a te gyilkosságod, és mennyivel lesz kevésbé gyilkosság azért, mert, mondjuk, igazolja a bosszú és minden más.
- Oresztész: Ez nem érdekel. Én csak kötelességemet teljesítem.
- Püladész: De mi lesz utána? Ha majd két ember élete szárad a lelkeden?
- Oresztész: Teljesítettem kötelességemet.
- Püladész: Biztos vagy benne, hogy nem érzed majd magad gyilkosnak?
- Oresztész: Egyáltalán nem. Mi van veled, Püladész? Ők megölték az apámat, érted? S nekem most utat kell engednem nekik!
- Püladész: Igen, elismerem, ez egyáltalán nem kellemes.
- Oresztész: Nem kellemes! Ez rémes, rettenetes, borzalmas! Nincs rá szavam!
- Püladész: A bosszú szép gondolat, de a gyilkosság rettenetes. Állandóan erre gondolok.
- Oresztész: Mit akarsz evvel mondani?
- Püladész: Majd meglátjuk.
- Oresztész: Mit látunk meg?
- Püladész: Mennyire bonyolult ez a kérdés! Vagy talán álmos vagyok, s azért nem értem az egészet.
- Oresztész: Álmos vagy.
- Püladész: Biztosan.
- Oresztész: Legjobb lesz, ha mindketten alszunk. Jó éjszakát, Püladész.
- Püladész: Te nem fogsz aludni?
- Oresztész: Majd később. Gondolkodnom kell.
- Püladész: Hát akkor jó éjszakát. Jobban mondva: jó napot!
- Oresztész: Ühüm.

Klütaimnésztra: Aigiszthosz, én gyereket akarok!

Nedves, meztelen lábak cuppogása a kőpadlón.

Aigiszthosz: De hát, drága Klütaimnésztrám...

Klütaimnésztra: „Drága Klütaimnésztrám!” Egész nap csak fürdesz, s ha komolyan akarok veled beszélni, azt mondd: „Drága Klütaimnésztrám”, és felemeled a kezéd.

Aigiszthosz: Olyan hőség van, drága Klütaimnésztrám, hogy a fürdés az egyetlen menedékem. Te nem érzed a meleget?

Klütaimnésztra: Rendben van, fürdeni fogsz. Ráérsz most egy kicsit beszélgetni velem?

Aigiszthosz: Hogyne.

Klütaimnésztra: Látod, Aigiszthosz, én jól tudom, hogy amit én teszek, az nem egészen helyénvaló, de...

Aigiszthosz: Nem egészen helyénvaló. Ezt szépen és meggondoltan mondtad.

Klütaimnésztra: Ez nem a te gyereked, mivel te...

Aigiszthosz: Rendben van.

Klütaimnésztra: Értjük egymást?

Aigiszthosz: Tökéletesen.

Klütaimnésztra: De én kívánom őt. Tudod, miért?

Aigiszthosz: Majd megmondod.

Klütaimnésztra: Azért, már mert hét éve élek veled, de még mindig nem tudom, hányadán állok.

Aigiszthosz: Azt hittem, te ezt nagyon is jól tudod.

Klütaimnésztra: Mert már hét éve élek avval az emlékkal. Tudod, mire gondolkodok?

Aigiszthosz: Tudom.

Klütaimnésztra: Én azt éretted tettem, mert szerettelek. Te meg? Mit nyújtottál nekem te, hogy mindezt pótolja, értelmessé tegye? Semmit. Nekem semmim sincs, amiről azt mondhatnám, íme ezt ő adta nekem, evvel kezdeni lehetne valamit. És ezért akarom már egyszer tisztázni a helyzetet, legalább önmagam előtt. Értesz?

Aigiszthosz: Nem látom, miért tisztázódnék evvel a helyzet.

Klütaimnésztra: Legalább tudom, majd, hányadán állok. Azt mondják, hogy szülés után az asszony teste is újjászületik. És nem lesz közöm semmi máshoz. Végeredményben az ember nem élhet egyetlen tettel egész életében!

Aigiszthosz: Hát így?

Klütaimnésztra: Így van egy lányom, aki még csak nem is gyűlöl. Én nem tudom, hol vagyok, Aigiszthosz, azt én egyedül tettem meg, s ő még csak nem is gyűlöl, érted? Néha úgy rémlik, mintha valamilyen ködfátyolon keresztül néznék benneteket. Mit gondoltál, ha valami történik, nem te leszel az oka, ezt gondoltad, ugye?

Aigiszthosz: Dehogy! Én ezt sohasem kívántam tőled.

Klütaimnésztra: De én akartam. Szerettelek.

Aigiszthosz: Én is téged.

Klütaimnésztra: Ezért fekszel egész nap a fürdőkádban.

Aigiszthosz: De Klütaimnésztrám...!

Klütaimnésztra: Tudom, nem te vagy az oka, az ember ilyenek születik. De meg kell hogy érts. Nekem csak nagyon kevés kell, csak annyi, hogy megfogódzkodhassak valamibe. Értesz? Hol vagy, Aigiszthosz? Nem figyelsz rám?

Aigiszthosz: Itt vagyok.

Klütaimnésztra: Nem vagy. Nem hallgattad, mit mondok. Mire gondoltál?

Aigiszthosz: Az emberek már úgymindenfélét beszélnek rólunk.

Klütaimnésztra: Ez nem jutott eszedbe akkor, mikor rólam volt szó?

Aigiszthosz: Tudom, hogy nem nyújthatom neked mindazt, amit te elváltál. De mit tettem volna? Szerettelek, pedig tudtam, hogy nem szabad téged szeretnem. Meghallgattál volna, ha akkor mindent elmondok neked? Azt is, hogy nem lehet gyermekem?

Klütaimnésztra: Talán igazad van. Mindegy. Tudd meg, nekem gyermekem lesz, és kész! Gondolj, amit akarsz, de nekem gyermekem lesz!

Aigiszthosz: Akkor nem tudom, mi szükség van erre a beszélgetésre.

Klütaimnésztra: Hová még?

Aigiszthosz: Fürödni.

Meztelen lábak cuppogása. Vízcsobogás.

Leány: Kisasszony! Kisasszony!
 Elektra: Tessék! Ki kell mosnom ezt a fehérneműt.
 Leány: Megtaláltam őket! Megtaláltam őket!
 Elektra: Kiket?
 Leány: Azt az embert, akit reggel láttam, meg a barátját!
 Elektra: Te egész nap csak erre gondolsz. Nekem meg estig mosnom kell, ki kell mosnom ezt a fehérneműt.
 Leány: Bocssáson meg. De én úgy örültem!
 Elektra: Ügyet se vess énrám. Felismert?
 Leány: Nem.
 Elektra: Na látod!
 Leány: Nem azért! Aludt. Ott, a vendéglátóban, a piacnál. Tudja, annál az üzletnél, ahol a pogácsákat árulják, a szőlőízzel megkent pogácsákat. Tudja?
 Elektra: Tudom. És?
 Leány: Hallottam, ahogy a vendéglátó tulajdonosa beszélgetett valakivel az utcán. „Vannak-e vendégek?” — „Kevesen.” — mondja a gazda. Mire a másik: „Sovány esztendő. Túlságosan nagy a hőség.” — „Ma reggel idegenek érkeztek” — mondja a gazda. „Úgy látszik, hosszabb ideig maradnak.” — „Az jó” — mondja a másik. „Jó” — mondja a gazda.
 Elektra: És akkor te odasompollyogtál...
 Leány: Honnan tudja?
 Elektra: Nem volt nehéz eltalálni.
 Leány: Buta vagyok, ugye?
 Elektra: Nem vagy...
 Leány: De butaságot követtem el...
 Elektra: Dehogyan. Szép, hogy vannak emberek, akik még megtesznek ilyet.
 Leány: Hogy belesnek az ablakon?
 Elektra: Igen.
 Leány: Hol is hagytam abba? Oda-settenkedtem, és bekukucskáltam az ablakon. És ő olyan szép volt, hogy elállt a lélegzetem. Egyszerre valami ürességet éreztem a bordáim alatt.
 Elektra: És mi történt aztán? Fölébredt?
 Leány: Nem. Pedig elég sokáig néztem. Biztosan nagyon fáradt volt.
 Elektra: Biztosan. Ma este is odamész, s megváród, hogy kijöjjön?

Leány: A kisasszony nem tenné ezt meg, ha valaki úgy megtetszene a kisasszonynak, hogy eláll tőle a lélegzete?
 Elektra: Valószínűleg megtenném.
 Leány: Én nem ülhetek így magányosan, mint a kisasszony. A kisasszony vagy dolgozik valamit, vagy ül és hallgat. Énnekem nincs édesapám.
 Elektra: Hagyjuk ezt.
 Leány: Nagyon sajnálom, kisasszony, hogy ennyire egyedül van. Miért nem jön egyszer velem?
 Elektra: Hová?
 Leány: Táncolni vagy a térre. Ahol sokan vannak, ahol nagy a zsvivaj, és ahol senki sem gondol szomorú dolgokra. Néha, amikor ott szórakozom, a kisasszonyra gondolok, és akkor én is nagyon bánatos vagyok.
 Elektra: Te jó leány vagy. De énnekem nem esik nehezemre egyedül lenni.
 Leány: Tudom, a kisasszony a király leánya. De hát a királyok nem szórakoznak?
 Elektra: Biztosan. Gyilkolják egymást.
 Leány: Nem erre gondoltam. Én buta vagyok, de nem tehetek róla. Miért nem jön velem ma este? Nagyon érdekes leszek.
 Elektra: A vendéglátó előtt?
 Leány: Ott. Mi várunk rá, ő kijön, és mi követni fogjuk. Ez érdekes. S ő nem fogja tudni, hogy mi követjük.
 Elektra: De én csak utadban leszek.
 Leány: Mindegy. Ő úgysem veszi észre. Menjünk, jó?
 Elektra: Ne haragudj, de én nem megyek.
 Leány: Ismét egyedül fog ülni?
 Elektra: Igen.
 Leány: De én tudom, kicsoda ő.
 Elektra: Az a fiatalember?
 Leány: Igen.
 Elektra: Nem tudom, mi közöm lehet nekem ehhez.
 Leány: Ő a kisasszony bátyja.

Szünet.

Elektra: Magad is tudhatod, hogy ez lehetetlen.
 Leány: Pedig biztos vagyok benne.
 Elektra: Hisz alig láthattad.
 Leány: De még sohasem állt el úgy a lélegzetem, mint ma. Ugyanúgy, mint hét évvel ezelőtt, higgyje el.

Elektra: És azért gondolod, hogy ő a bátyám?
 Leány: Biztos vagyok benne.
 Elektra: De az hét évvel ezelőtt volt, s te akkor alig is láttad!
 Leány: Ha nekem valaki megtetszik, én megjegyzem magamnak minden hajszálát, mégha csak egyszer megy is el előttem.
 Elektra: Ne beszéljünk erről többet, jó?
 Leány: De ő a kisasszony bátyja!
 Elektra: Lehetetlen!
 Leány: Pedig úgy van.
 Elektra: Megyek befejezni a mosást.
 Leány: Meglátja majd, hogy ő az. Én idevezetem.

8.

Oresztész: Megyek, Püladész. Abban az órában kell meghalnia, midőn elszáll az éj. Az én bosszúm az első napsugárral érkezik.
 Püladész: Igen. Az ember valahogy így is képzeli el a bosszút — tisztán és világosan. Tükörfényes kard satöbbi, satöbbi.
 Oresztész: Úgy rémlik, mintha egész életemet magam előtt látnám, Püladész.
 Püladész: Azt mondják, így érzik magukat a vízbefulók is.
 Oresztész: Talán. De ez az a pillanat. Teljes egészében érezni akarom.
 Püladész: És érzed is?
 Oresztész: Óriási úrt érzek magam előtt. Úgy belerohanok ebbe, mint ahogy a víz tódul egy résen át a hajóba.
 Püladész: El tudsz jutni a palotáig?
 Oresztész: Hogy érted ezt?
 Püladész: Ismered-e az utat?
 Oresztész: Ismerem. Most mindent tudok. Mindent tisztán és világosan látok magam előtt. Látom őket akkor, és magamat is.
 Püladész: És a szemüket is?
 Oresztész: Kinek a szemét?
 Püladész: Az övéket.
 Oresztész: Azokat akkor fogom látni, amikor majd haldoklanak. Látni fogom utolsó riadt tekintetüket. Aztán a sötétséget. Aztán a napot.

Csendes óvatos léptek.

Leány: Ez Oresztész?
 Püladész: Igen. Ez Oresztész.

Oresztész: Ki vagy te?
 Leány: Én a palotában dolgozok, hűgával együtt.
 Oresztész: Mit keresel itt?
 Leány: Eljöttem megbizonyosodni, hogy igazán visszajötték. Én már reggel láttam, s azt kérdezte tőlem, hogy ez Argosz-e, emlékszik? Én pedig megjegyeztem magamnak az arcát, mert akkor ugyanúgy elállt a lélegzetem, mint amikor elment innen.
 Püladész: És te ezt megjegyezted magadnak?
 Leány: Igen. Furcsa ez? Hisz ő olyan szép!
 Püladész: Csak úgy kérdeztem.
 Oresztész: Nincs vesztegetni való időm.
 Leány: Majd én megmutatom az odavezető utat.
 Oresztész: Nem kell. Magam megyek.
 Püladész: Jobb lenne, ha ő is veled menne.
 Oresztész: Hát akkor gyerünk!

9.

Klütaimnésztra: Elektra! Elektra! *(Szünet.)* Elektra! *(Szünet.)* Elektra! *(Szünet.)* De hát hol van? Nekem kell mennem és felébresztenem őt? *(Csöndesebben.)* Aigiszthosz! *(Szünet.)* Aigiszthosz!
 Aigiszthosz: Tessék!
 Klütaimnésztra: Nem találok.
 Aigiszthosz: Kit?
 Klütaimnésztra: Elektrát.
 Aigiszthosz: Hát akkor?
 Klütaimnésztra: Nem találok érted?
 Aigiszthosz: Nem látok ebben semmi rémeset.
 Klütaimnésztra: Már félórája hívom, de ő nem jön.
 Aigiszthosz: Biztosan alszik.
 Klütaimnésztra: Nem szabad aludnia, ha én keresem. Különösen most nem.
 Aigiszthosz: Miért épp most nem?
 Klütaimnésztra: Mert most már biztos vagyok benne. Gyerekem lesz.
Szünet.
 Klütaimnésztra: Nem találok. Üres az ágya.
 Aigiszthosz: Nem tudom elképzelni, miért van most rá szükséged.

Klütaimnésztra: Meg kell neki mondanom. Akarom, hogy tudja.
 Aigiszthosz: Biztosan elment.
 Klütaimnésztra: De hova?
 Aigiszthosz: Honnan tudjam én azt?
 Klütaimnésztra: De nekem tudnom kell! Hogy merészelt csak elmenni?
 Aigiszthosz: Biztosan unatkozott.
 Klütaimnésztra: Te mentegeted?
 Aigiszthosz: Azt hiszem, jól tette, hogy elment.
 Klütaimnésztra: Te pártját fogod?
 Aigiszthosz: Miért védeném?
 Klütaimnésztra: Te pártolod őt.
 Aigiszthosz: Aludjunk inkább!
 Klütaimnésztra: Te ismét magamra hagysz?
 Aigiszthosz: Magad akartad, hogy békén hagyjalak.
 Klütaimnésztra: De nem pártolhatod őt!
 Aigiszthosz: Nem is pártolom.
 Klütaimnésztra: Neki itt kell lennie. Aigiszthosz, kelj fel, és keresd meg!
 Aigiszthosz: Azt mondtad, hogy üres az ágya.
 Klütaimnésztra: Kutasd át a palotát!
 Aigiszthosz: Hát nem lenne jobb, ha haludnánk?
 Klütaimnésztra: Te nem akarsz belekeveredni ebbe az ügybe, ugye?
 Aigiszthosz: Én csak azt gondolom, hogy jobb lenne, ha aludni mennék.
 Klütaimnésztra: Akármilyen történi is, mi együtt vagyunk: te meg én. Mások előtt mi egyek vagyunk, tudod-e?
 Aigiszthosz: Semmi sem fog történni.
 Klütaimnésztra: Mi is történhetnék?
 Aigiszthosz: Azt mondtam: semmi sem fog történni.
 Klütaimnésztra: És mit gondoltál, mi történhet?
 Aigiszthosz: Semmi.
 Klütaimnésztra: Vele semminék sem szabad történnie. Azt gondold, hogy történhet valami?
 Aigiszthosz: Nem.
 Klütaimnésztra: De gondoltad.
 Aigiszthosz: Nem gondoltam.
 Klütaimnésztra: De gondoltad.
 Aigiszthosz: Magad mondtad: „ha valami történik”.

Klütaimnésztra: És mit gondoltál te, mi történhet?
 Aigiszthosz: Semmi.
 Klütaimnésztra: Pedig gondoltad.

Szünet.

Aigiszthosz: Virrad. Megyek megfürödni.
 Klütaimnésztra: Menj csak, menj! Te csak fürödj meg!
 Aigiszthosz: Magamhoz kell térnem. Te felébresztettél.
 Klütaimnésztra: Mit gondoltál, mi történhet?
 Aigiszthosz: Semmi.

Vízcsobogás.

10.

Leány: Ne arra! Erre megyünk. Vigyázzon, itt lépcsők vannak.
 Oresztész: Ebbe a palotába én nem léphetek be itt. A főbejárathoz megyek.
 Leány: Az arra van.
 Oresztész: Oda is indultam.
 Leány: Nem, épp ellenkező irányban indult.
 Oresztész: Valaki jön.
 Leány: Az őrség. Bújjon ide!

Fegyvercsörgés. Lépések.

Leány: Elmentek. Gyerünk!
 Oresztész: Én a főbejárathoz megyek.
 Leány: De azt katonák őrzik!
 Oresztész: Megölöm őket!
 Leány: Négyen vannak. S a húga várja.
 Oresztész: Rettenetes! Úgy kell osonnom, akár egy tolvajnak. Talán még alszanak.
 Leány: Biztosan alszanak.
 Oresztész: Fel kell őket ébreszteni, ordítani kell, fel kell riasztani az egész várost! Hisz én bosszúálló vagyok, nem orvgyilkos! Ordítani fogok.
 Leány: Csak azt ne! Akkor megfogják, és mindennek vége.
 Oresztész: Ki fog meg?
 Leány: Az őrök. Sokan vannak. Csak úgy hemzsegnek a palota körül. És a húga várja. Nem akar vele beszélni? Jöjjön csak velem! Aztán majd a főbejárathoz megyünk.

Szünet.

Elektra: Te vagy, Oresztész?
Oresztész: Én.

Szünet.

Elektra: Hét év múlt el azóta.
Oresztész: Hét.
Leány: Ugye, igazam volt? Én so-
sem tévedek, különösen, ha... De
megyek, vigyázok, nehogy valaki
erre jöjjön.

Szünet.

Oresztész: Gyűlölöm őket, Elek-
tra.
Elektra: Most csak rád gondolok.
Hét év rövid idő egy tesvérhúgnak,
de az én szemem gyengébb a szere-
tetemnél.
Oresztész: Szeretnélek úgy látni,
ahogy te engem látsz. De én csak
rájuk gondolok. Te is gyűlölöd őket?
Elektra: Oresztész, én szeretlek té-
ged.
Oresztész: Ne nyúlj hozzám! Ér-
zem, a gyűlölet úgy tör ki a testem-
ből, mint a verejték.
Elektra: És nemsokára vérbe már-
tom a kezem.
Oresztész: Keresztülgázolunk a vé-
ren, és megtisztulunk.
Elektra: Akkor most utoljára ölel-
lek magamhoz mint testvéremet.
Oresztész: Nem akarod, hogy bosz-
szút álljak?
Elektra: Ha elhatároztad, tedd meg!
De azután egyedül leszünk, külön-
külön egymástól. Te férfi vagy, én
nő. És testvérek voltunk.
Oresztész: Te nem gyűlölöd őket?
Elektra: Nem. Talán abban a pil-
natban gyűlöltem őket, amikor azt
megtették, de most már nem. Már
csak az emlékezés maradt.
Oresztész: Meg fognak halni.
Elektra: Tették is meghal velük?
Oresztész: Szemet szemért. Elek-
tra.
Elektra: Igazad van.
Oresztész: Te másképp gondolsz?
Elektra: Én csak azt az úrt látom,
amely ránk vár. De neked igazad
van.
Oresztész: Amikor reggel meglát-
tam őket, fellobbant bennem a gyű-
lölet irántuk.
Elektra: Hát addig?
Oresztész: Nem tudom. Gyűlöltem
azt a napot és azt az órát. Megdöb-
bentett, hogy ez még mindig meg-
van.

Elektra: Hát ő? Emlékszel rá?
Oresztész: Igen.
Elektra: Édes bátyám!

Szünet.

Elektra: Emlékszel-e, amikor egy-
szer fürödni mentünk vele?
Oresztész: Sokszor mentünk.
Elektra: Az, amire gondolok, csak
egyszer történt. Emlékszem, felemelt
egy kavicsot, a tengerbe dobta, és
azt mondta, inkább önmagának,
mert mi ezt akkor még nem érthet-
tük meg: „Az ember úgy merül a
feledésbe, mint a kavics a tengerbe.
Hisz én már nem tudom, milyen szí-
nű volt Akhilleusz szeme.” Emlék-
szel?
Oresztész: Folytasd!
Elektra: Akkor megfogadtam, hogy
nem fogok feledni. Emlékszel, mi-
lyen színű volt a szeme?
Oresztész: Fekete?
Elektra: Zöldeskék. Mint a tenger
a part közelében.
Oresztész: Igazad van. Én min-
dig...
Elektra: Te elfelejtetted. De én
megfogadtam, hogy emlékezni fogok
rá. Mindenre: a szemére (addig én
sem tudtam, milyen a színe), a moz-
dulataira, hangjára. Emlékszem, ho-
gyan ejtette a szavakat, hogyan
emelte aikához a szőlőszemeket,
hogy igazította meg tőgáját, hogyan
játszadozott kardia markolatával,
amikor egyedül volt. Megfigyeltem.
Akkor is, amikor nem tudta, hogy
valaki nézi. Figyőnyök, oszlopok
mögött rejtőzködtem, hogy láthas-
sam, s mindent emlékezetembe vés-
sek. Most, ha rá gondolok, ő itt van
előttem. Ismerem hőrének minden
rincát, azt a helvet a kezén ahol
valaha kelése volt, mindent megie-
gveztem magamnak, és ez most mind
hennem van.
Oresztész: De ők mégiscsak meg-
álltak!
Elektra: Meg. De mindezzel ma-
gamban hogy is gyűlölhetem őket?
Hogy is láthatok akármit, rajta kí-
vül? Lehet-e így gyűlölni?
Oresztész: Én gyűlölöm őket. Én
megbosszulom őt!
Elektra: Mindenkinék megvannak
a maga feladatai.
Oresztész: Én ebben a palotában
születtem. Elektra, most mégis a
hátsó bejáraton kellett bejönnöm.
Én a város urának a fia vagyok, de

tegnap félre kellett állnom, hogy ők elhaladhassanak. Bejártam majd az egész Görögországot, és visszatértem ide. Nem tudom el akartam-e jönni, de most itt vagyok. És el kell végezmem kötelességemet.
Elektra: Az a te dolgod.
Oresztész: És elvégzem!

Vízcsobogás.

Oresztész: Mi ez?
Elektra: Biztos Aigiszthosz fürdik.
Oresztész: Virrad. Tehát ők is felébredtek. Megyek.

Rézedény esik a padlóra.

Oresztész: Mire szolgál most ez a helyiség?
Elektra: Ebédlőnek.
Oresztész: Azt hittem, ez az előcsarnok.
Elektra: Azelőtt az volt.
Leány: Mit csináltak?
Oresztész: Valamit a padlóra dobtam. Azt hittem, az előcsarnokban vagyunk.
Leány: Az úrnő felkelt. Aigiszthosz pedig fürdik.
Oresztész: Annál jobb.
Klütaimnésztra: Ki van ott?

Szünet.

Klütaimnésztra: Aigiszthosz! Aigiszthosz!
Aigiszthosz (messziről): Tessék!
Klütaimnésztra: Valaki járkál a palotában.
Aigiszthosz: Biztosan reggelihez terítenek.

Vízcsobogás.

Oresztész: Megyek.
Leány: Félek. A konyhában leszek, ha valamire szüksége lenne.
Oresztész: (hangosan lépked a kőpadlón).
Klütaimnésztra: Ki van ott?
Oresztész: Oresztész.

Szünet.

Klütaimnésztra: Az én fiam?
Oresztész: Annak a fia, akit megöltél.
Klütaimnésztra: Tudtam! Aigiszthosz! Aigiszthosz!
Oresztész: Nincs rá szükséged, hogy hívd.

Aigiszthosz: Mi történt?
Oresztész: Ugyanabban a fürdőkádban fog meghalni, amiben az apám.
Aigiszthosz: Valami fontos?
Klütaimnésztra: Nem fontos.
Aigiszthosz: Akkor előbb megfürdök.

Vízcsobogás.

Oresztész: A mindenható istenek nevében halálra ítélek. Te megölted az apámat, a te férjedet. A fürdőkádban ölted meg, orvul és aljasan. A halálért halál jár. Készülj fel a halálra!
Klütaimnésztra: Gyűlöllek. Mindkettőtöket gyűlöltelek attól a pillanattól fogva, amikor megéreztelek benneteket a méhembem. Gyűlöltelek benneteket, mint ahogy apátokat gyűlöltem. De most van valami, ami boldoggá tesz. Valami, ami itt van, de sohasem látja meg a napvilágot. Most már mindegy. Öljd meg! Én nyugodt vagyok. Te azt ööld meg, ami már nem az enyém.

Nedves, meztelen lábak cuppogása a kőpadlón.

Aigiszthosz: Te vagy, Oresztész?
Oresztész: Én vagyok.
Aigiszthosz: Visszatértél hát?
Oresztész: Vissza.
Aigiszthosz: Te is, Elektra? Kerestünk az éjjel.
Elektra: Ő meg fog benneteket gyilkolni.

Szünet.

Aigiszthosz: Itt maradsz, Oresztész, vagy csak átutazóban vagy?
Oresztész: Csak átutazóban.
Klütaimnésztra: Ő meg akar bennünket ölni, Aigiszthosz. Mindkettőtöket. Veled együtt fogok meghalni én is.
Aigiszthosz: Nem ülnél le, Oresztész? Együtt reggelizhetnénk.
Elektra: Ő meg akar benneteket ölni.
Aigiszthosz: Szóval, Oresztész?
Oresztész: Igen.
Aigiszthosz: Tehát velünk reggelizel?
Klütaimnésztra: Aigiszthosz, te meg vagy örülve!
Aigiszthosz: Természetesen. De hát az embernek joga van felkészül-

nie a halálra. Te kötelességedet teljesíted, Oresztész, és én nem akarok ebben megakadályozni. Csak-hogy mindannyiunknak vannak szokásaink. Végül is, Klütaimnésztra, mi ketten együtt vagyunk.

Elektra: Azt hittem, hogy mindez sokkal egyszerűbb. Most pedig végig kell néznom az egészséget.

Aigiszthosz: Mit szoktál reggelizni?

Oresztész: Szőlőt, sajtot és bort.

Aigiszthosz: Én rendszerint megiszom néhány nyers tojást. De azért hozatok sajtot is (*Tapsol.*)

Rabszolga hangja: Parancsoljon uram.

Aigiszthosz: Hozd be a reggeliniket. Négy személyre. Tojást, sajtot, gyümölcsöt. És bort. Fehér bort. Tudod, melyiket?

Rabszolga hangja: Tudom, uram.

Aigiszthosz: Csak gyorsan! Vendégünknek sietős a dolga.

Rabszolga hangja: Igenis uram. Megyek.

Oresztész: Emlékszem, amikor itt sült csirkét ettünk és sűrű vörös bort ittunk. Azokból az amforák-ból, a pince jobb oldalán.

Aigiszthosz: Az a bor túlságosan erős reggelre. Mi leginkább könnyű fehér bort iszunk. Van egy szőlősgazda, aki külön az én számomra termel. Esetleg neked is... de hát te, ugye, méisz.

Oresztész: Hol tartod azt a bort? Lent a pincében van egy hely, ahol mindig hűvös van.

Aigiszthosz: Kutat ásattam a kertben. Nagyon mély, és a vize mindig hideg.

Oresztész: Az se rossz. És mi van avval a kúttal a kert északi részén? Annak is elég hideg a vize.

Aigiszthosz: Be kellett temetnünk. Belehatolt a tenger vize.

Klütaimnésztra: Mire vársz, Oresztész? Félsz?

Elektra: Ez csak az, amit életnek nevezünk. El kell viselnünk, amikor lábunk köré csavarodik.

Aigiszthosz: Ugye, a borról beszéltünk? Szóval, az a szőlősgazda különösképpen műveli szőlőjét. Igazán kár, hogy elmegy, Oresztész. Néhány napig itt maradhatnál.

Klütaimnésztra: Én nem félek tőled, Oresztész. Én azért élek, aki bennem növekedik. Az az enyém, és te nem veheted el tőlem. Ez nem

Aigiszthosz gyermeke. Most már nem érthatsz nekem. Biztos vagyok benne. Az éjszaka megéreztem, és boldog voltam. Féltem ugyan, de csak miatta. És még ha ő sona nem is látja meg a napvilágot, mindegy, már itt van. Az enyém, csak az enyém. Mit tehetsz nekem?

Oresztész: Hát te, Aigiszthosz, félsz-e?

Aigiszthosz: Félek.

Lépések. Edénycsörgés.

Oresztész: Nem mondtam, hogy itt fogok reggelizni.

Aigiszthosz: Mégis, ülj csak le, Oresztész.

Oresztész: Tegnap reggel katonáitok félrelöktek, hogy ti elmehesetek.

Aigiszthosz: Nem tudtuk, hogy itt vagy. Ezt a sajtot mindig hagyom megérni. Finom, csipős szaga lesz, és kissé kesernyessé válik. Remekül csúszik rá a bor.

Klütaimnésztra: Összevissza beszélsz! Ő azért jött, hogy megöljön bennünket, s most egy asztalnál kell vele ülnöm.

Aigiszthosz: De drága Klütaimnésztrám, nekünk, erre jogunk van. Maga a halál túlságosan egyszerű. Különben is, a halál sohasem jön önszántából.

Oresztész: Akkor is így volt?

Elektra: Így.

Oresztész: Együtt reggeliztetek?

Aigiszthosz: Épp reggelizni készültünk.

Oresztész: Te emlékszel rá, Aigiszthosz?

Aigiszthosz: Mindent nagyon figyelmesen néztem.

Oresztész: Olyannak akarlak látni, amilyen aznap voltál, amikor az történt. Fiatalabb voltál, magasabb és szebb. Azóta meghíztál és összezugsorodtál. Tudod-e, hogy alacsonyabb vagy, mint hajdan? Vagy talán én nőtem meg?

Aigiszthosz: Egyik is, másik is, igaz, Oresztész.

Oresztész: Petyhüdt az arcbőröd. Tászkás a szemed. Mintha csak a neved maradt volna változatlan.

Aigiszthosz: Már jó ideje nem tornázom. Nem tudok már akkorát ugrani, mint egykor.

Oresztész: Májfoltos-e a kezed, Klütaimnésztra?

Klütaimnésztra: Igen. De ez nem jelenti azt, hogy kevésbé gyűlöllek.

Oresztész: Azt hiszem, hogy egy asszonynál ez az öregedés legfontosabb jele. Vagy talán tévedek? Vastagodik-e már a bokád?

Klütaimnésztra: Igen. Mit akarsz evvel mondani?

Oresztész: Látni akarom, milyen vagytok most.

Aigiszthosz: Eljárt már felettünk az idő.

Oresztész: Szeretném elképzelni magamnak ezt a májfoltos kezét, miként tartotta egykor a baltát. Látom a vért a baltán, de egy másik kéz tartja.

Klütaimnésztra: Egy öreg asszonytól és egy tehetetlen férfitől félsz, Oresztész?

Oresztész: Én azokat keresem, akik megölték az apámat.

Elektra: Emlékszel-e még rájuk, Oresztész? Úgy emlékszel-e rájuk, ahogy én emlékszem rá? Én szerettem őt, te gyűlölted őket. A szeretet az egész életre emlékszik, a gyűlölet csak egy tetre.

Oresztész: Aigiszthosz lépett ki elsőnek a palota kapuján, hogy közölje a néppel: apám váratlanul elhunyt. Sűrű fekete haja volt és szép szakálla. Nekem akkor tetszett a szakállad, de utána mindennél jobban gyűlöltem. Azután jött Klütaimnésztra. Éppen csak hogy lemosta kezéről a vért. Láttam csilogni a vízecseppeket a bőrén. Aznap délelőtt a piacon játszottam, az oroszlánfejű kútnál. Miért nem mentek most is a palota elé?

Aigiszthosz: Már nem fekete a hajam. És szakállat sem növesztek.

Oresztész: Úgy látszik, minden elvégeztetett. Ahogy most nézlek benneteket, úgy rémlik, mintha egyszer már megöltem volna mindkettőtöket.

Rabszolga hangja: Parancsol, uram, még egy kis bort?

Oresztész: Csak emlékeinkben ismerjük fel egymást. Ülünk, nézzük egymást, s én azt kérdezem: ki vagy? De legalább egy közös emlékünknél van. Van-e még valami? Érzed-e, hogy együtt élünk ugyanabban az emlékekben, mint egy kelepcebén?

Aigiszthosz: Talán hozzáfoghatnánk ehhez a gyümölcsökhöz.

Oresztész: Gyűlöltelek benneteket. De most mintha valaminek a kezdetén volnék és nem a végén. Szörnyű az, amikor a gyűlölet lángja mindenben külön-külön ég, egész magányosan. Úgy ülünk itt, mintha még sohasem láttuk volna egymást, és megkísérelünk együtt lenni. Legalábbis, én, hogy megölhesselek benneteket.

Aigiszthosz: Remek ez a szőlő! Látod, még hamvasak a szemek!

Oresztész: Igen, ugyanazt a szőlőt esszük, ugyanabban a kelepcebén vagyunk. Ez a mi közös emlékünknél — de ha legalább tudnám, hol szakadt meg, megölnék benneteket.

Elektra: Vannak dolgok, amelyek már nem a mieink.

Oresztész: Remek ez a szőlő. Eből készül ez a fehér bor?

Aigiszthosz: Nem. Csak néhány tőkémmel van belőle a kertemben.

Oresztész: Ha valaha is lesz saját otthonom, eljövök, hogy adjál belőle venyigét.

Lépések.

Leány: Íme, itt vannak.

Püladész: Reggeliznek. Ahhoz, hogy egy gyilkosságot végrehajtsunk, előbb el kell viselnünk az életet. Az utóbbi néha nehezebb az előbbinél.

Oresztész: Megjöttél, Püladész?

Püladész: Indulnom kell.

Oresztész: Bebarangoljuk Görög-hont. Annyi város van, amelyet még nem ismerünk, és annyi, amelyet nem tudunk felismerni. Emlékeztünk hol jól szolgál, hol kihagy. Csak megyünk és felejtünk, aztán visszatérünk. De a helyeségek mindig mások, és mindig hasonlítanak egymásra.

Elektra: Elmégy, Oresztész?

Oresztész: Te megérsz?

Elektra: Meg. Mindenkinek megvannak a maga emlékei.

Oresztész: Megbántottalak?

Elektra: Te elvégezted kötelességedet. Sajnos, az emlékezéssel élni lehet, de soha az életben meg nem találjuk. Kelepcebén élünk, igaz-e?

Oresztész: Talán egyszer visszatérek. Majd ha ismét elfelejttem Argoszt. Eljövök, megkísérlem megtalálni azt, ami itt megmaradt, s megint együtt fogunk reggelizni. Én emlékeimben gyűlöllek benneteket, de hát hol van mindez?

Aigiszthosz: Magaddal vinné egy keveset ebből a szőlőből?

Püladész: Túlságosan kicsik a tarisznyáink. Alig férnek bele saját dolgaink.

Aigiszthosz: Már nagyon felmelegedett az idő. Miért nem vártok estig?

Püladész: Mindjárt indulunk.

Aigiszthosz: Ha így határozatok... menjetek! Én pedig elmegyek megfürödni.

Mezítelen lábak csoszogása a kőpadlón.

Tomán László fordítása

